บทที่ 5
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาของ แสวง ชัยวรรณเสถียร (2548) ที่ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชนชนในการจัดการปัญหาคลองแม่ข่า พบว่าปัจจัยหนึ่งที่ทำการประชาชนมีส่วนร่วมน้อยคือการเป็นครัวเรือนที่ เป็นเพียงผู้เช่าหรือผู้ไม่มีกรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่ดิน ดังนั้นจึงไม่ได้เข้าร่วมในการจัดการปัญหาคลองแม่ข่าเพราะคิดว่าเป็นเพียงผู้อาศัยอยู่ชั่วคราวในอนาคตก็ต้องย้ายออกไปหรืออาจจะถูกรัฐไล่ออกจากพื้นที่ ประกอบกับคลองแม่ข่าเป็นกรรมสิทธิ์ร่วม คือ การใช้เปล่า (Free Rider) ดังนั้นคนที่จะเข้าอาศัยชั่วคราวจึงละเลยความรับผิดชอบต่อคลองแม่ข่า โดยหวังว่าคนที่มาอยู่ถาวรจะเป็นคนเข้ามาจัดการ จากงานการศึกษานี้จึงเป็นข้อสมมติฐานในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ที่ต้องการเปรียบเทียบความเต็มใจที่จะจ่ายในการปรับปรังคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่าระหว่างประชาชนที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินกับประชาชนที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่งคาดว่าความเต็มใจที่จะจ่ายของประชาชนที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นจะมีมากกว่าประชนที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยแล้วนั้นพบว่าเป็นไปตามสมมติฐาน คือ ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่าที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน มีค่าเท่ากับ 131.55 บาทต่อคนต่อเดือน มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์เท่ากับ 707,871 บาทต่อปี และค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่าที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน มีค่าเท่ากับ 77.38 บาทต่อคนต่อเดือน มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์เท่ากับ 416,366 บาทต่อปี อธิบายได้ว่าความเต็มใจจะที่จะจ่ายในการปรับปรุงคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่าของประชาชนที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินมีความเต็มจะที่จะจ่ายมากกว่าประชาชนที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่ง

สามารถสรุปได้ว่าปัจจัยในด้านกรรมสิทธิ์ที่ดินนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ความเต็มใจที่จะจ่ายในการปรับปรุงคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่าเพิ่มขึ้น ถ้าหากหน่วยงานที่รับผิดชอบนั้นจะข้อมูลไปใช้พิจารณาออกนโยบายในการให้กรรมสิทธิ์แก่กลุ่มที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินแล้วนั้นน่าจะสามารถช่วยเพิ่มความเต็มใจที่จะจ่ายในการปรับปรุงคุณภาพคลองแม่ข่าซึ่งยังส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการคลองแม่ข่าตามการศึกษาของ แสวง ชัยวรรณเสถียร (2548) และน่าจะสามารถช่วยแก้ปัญหาคลองแม่ข่าคลองแม่ข่าที่เน่าเสียได้

ดังที่กล่าวไปว่าการศึกษาเรื่องการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมในการปรับปรุงคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่าของประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่าในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ได้ทำการศึกษาโดย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ใช้สถานการณ์สมมติเพื่อหาความความเต็มใจที่จะจ่าย จำนวน 400 ตัวอย่าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน 200 ตัวอย่าง และกลุ่มที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน 200 ตัวอย่าง ซึ่งจะเสนอราคาโดยใช้คำถามแบบปลายปิดเพื่อเสนอราคาที่ตั้งไว้คือ 10 บาท 30 บาท 50 บาท 100 บาท และ 150 บาท โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1.1 การเปรียบเทียบข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อความเต็มใจที่จะจ่าย

ตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้ที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่าที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจากการคำนวณในตารางที่ 4.8 ดังนี้

ตัวแปรด้านเพศ (Sex) จากการคำนวณพบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.20918 สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่าเป็นเพศชายจะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนเต็มใจที่จะจ่ายจะเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.20918

ตัวแปรด้านรายได้ (Income) จากการคำนวณพบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.16065 สามารถอธิบายได้ว่าถ้าประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่ามีรายได้สูงขึ้น 1 หน่วยจะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนจะเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.16065

ตัวแปรด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน (Time) จากการคำนวณพบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.01696 สามารถอธิบายได้ว่าถ้าประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่ามีอาศัยอยู่ในชุมชนสูงขึ้น 1 ปีจะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนจะเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.01696

ตัวแปรด้านทัศนคติและการรับรู้ปัญหา (Attitude) จากการคำนวณพบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.17796 สามารถอธิบายได้ว่าถ้าประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่ามีทัศนคติและการรับรู้ปัญหาเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนจะเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.17796

ตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้ที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่าที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจากการคำนวณในตารางที่ 4.10 ดังนี้

ตัวแปรด้านเพศ (Sex) จากการคำนวณพบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.34200 สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่าเป็นเพศชายจะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนเต็มใจที่จะจ่ายจะเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.34200

ตัวแปรด้านระดับการศึกษา (Education) จากการคำนวณพบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.07119 สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่ามีระดับการศึกษาเพิ่มขึ้น 1 ระดับจะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนเต็มใจที่จะจ่ายจะเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.07119

ตัวแปรด้านรายได้ (Income) จากการคำนวณพบว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.22864 สามารถอธิบายได้ว่าถ้าประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่ามีรายได้สูงขึ้น 1 หน่วยจะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนจะเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.22864

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตัวแปรด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน (Time) จากการคำนวณพบว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.01060 สามารถอธิบายได้ว่าถ้าประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่ามีอาศัยอยู่ในชุมชนสูงขึ้น 1 ปีจะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนจะเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.01060

ตัวแปรด้านทัศนคติและการรับรู้ปัญหา (Attitude) จากการคำนวณพบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.40336สามารถอธิบายได้ว่าถ้าประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่ามีทัศนคติและการรับรู้ปัญหาเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชาชนจะเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.40336

5.1.2 เปรียบเทียบข้อมูลความเต็มใจที่จะจ่ายในการปรับปรุงคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่าระหว่างกลุ่มที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินกับกลุ่มที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

ตามที่มีการศึกษาวิจัยแล้วนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณค่าความเต็มใจที่จะจ่ายจากแบบจำลอง สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่าที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินมีค่าเท่ากับ 131.55 บาทต่อคนต่อเดือน มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์เท่ากับ 707,871 บาทต่อปี

2) ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่าที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน มีค่าเท่ากับ 77.38 บาทต่อคนต่อเดือน มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์เท่ากับ 416,366 บาทต่อปี

สรุปแล้ว กลุ่มที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ค่าความเต็มใจในการปรับปรุงคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่า สูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ ประชาชนกลุ่มที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจะมีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงกว่าประชาชนที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

5.2 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1) จากการศึกษาการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมในการปรับปรุงคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่านั้นพบว่าค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่าที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอยู่ที่ 131.55 บาทต่อเดือน และ ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแม่ข่าที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน 77.38 บาทต่อเดือน ดังนั้นหากมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีนโยบายในจัดการดูแลรักษาและปรับปรุงคลองแม่ข่า หากจะมีการเก็บค่าธรรมเนียม ไม่ควรเกินจากราคาดังกล่าว

2) จากการศึกษาตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิต่อความเต็มใจที่จะจ่าย มีตัวแปรที่หนึ่งที่น่าสนใจควรจะมาพิจารณาคือ ตัวแปรด้านทัศนคติและการรับรู้ปัญหา ซึ่งสามารถเพิ่มความเต็มใจที่จะจ่ายได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจะมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาของคลองแม่ข่าให้มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น จะนำมาสู่การเพิ่มของความเต็มใจที่จะจ่ายให้สูงขึ้นได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3) มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการปรับปรุงคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่าที่ประเมินได้สามารถนำไปอ้างอิงเพื่อกำหนดโนบายและจัดสรรงบประมาณในการดูแลรักษาคลองแม่ข่าและสามารถนำมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการศึกษาครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในจัดการปัญหาคลองแม่ข่าต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

1) การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้สูตรการหาจำนวนตัวอย่างแบบ Taro Yamane แม้ว่าการกำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้จะมีความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับหนึ่ง แต่จำนวนตัวอย่างที่ได้จากสูตรนี้อาจจะได้จำนวนตัวอย่างที่ไม่มากเพียงพอที่จะเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรทั้งหมดซึ่งอาจจะทำให้มีความคลาดเคลื่อนอยู่บ้าง ในการวิจัยครั้งต่อไปที่เกี่ยวกับปัญหาคลองแม่ข่าควรกำหนดตัวอย่างมากกว่านี้ ซึ่งจะทำให้ความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น

2) ตามที่ได้มีการทดสอบแบบสอบถาม (Pretest) แบบคำถามปลายเปิดเพื่อที่จะหาราคาความเต็มใจที่จะจ่ายเบื้องต้นมา 5 ราคานั้น อาจจะได้ราคาที่ผู้ตอบความเต็มใจที่จะจ่ายไม่สูงมากเนื่องจากการ Pretest อาจะจะไม่ได้ครอบคลุมลักษณะของประชากรทั้งหมดเนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาในการทำการวิจัยที่ค่อนข้างสั้นและผู้ตอบอาจจะไม่ได้ตอบความเต็มใจที่จะจ่ายตามความเป็นจริงทำให้เวลาในการคำนวณเป็นมูลค่าออกมานั้นอาจจะมีมูลค่าน้อย ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในการ Pretest ควรจะมีการเก็บข้อมูลจำนวนตัวอย่างมากกว่านี้

3) การศึกษาวิจัยในการศึกษาเรื่องการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมในการปรับปรุงคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่าในครั้งนี้ได้ใช้วิธีการให้เหตุการณ์สมมติ แล้วให้ตอบความเต็มใจที่จะจ่ายเป็นแบบคำถามปลายปิดเพียงครั้งเดียว ซึ่งถ้าหากในครั้งถัดไปอาจจะทำการศึกษาในรูปแบบคำถามแบบอื่นที่ต่างออกไป และอาจจะกำหนดเหตุการณ์สมมติไว้ในหลายๆ สถานการณ์

4) จากการประเมินมูลค่าที่ได้ประเมินในครั้งนี้ ได้ใช้ข้อมูลในการประเมินมูลค่า ณ ปี 2554 ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นในการนำไปใช้ในอนาคตอาจจะจำเป็นต้องนำข้อมูล ณ ปัจจุบันมาพิจารณาด้วย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved